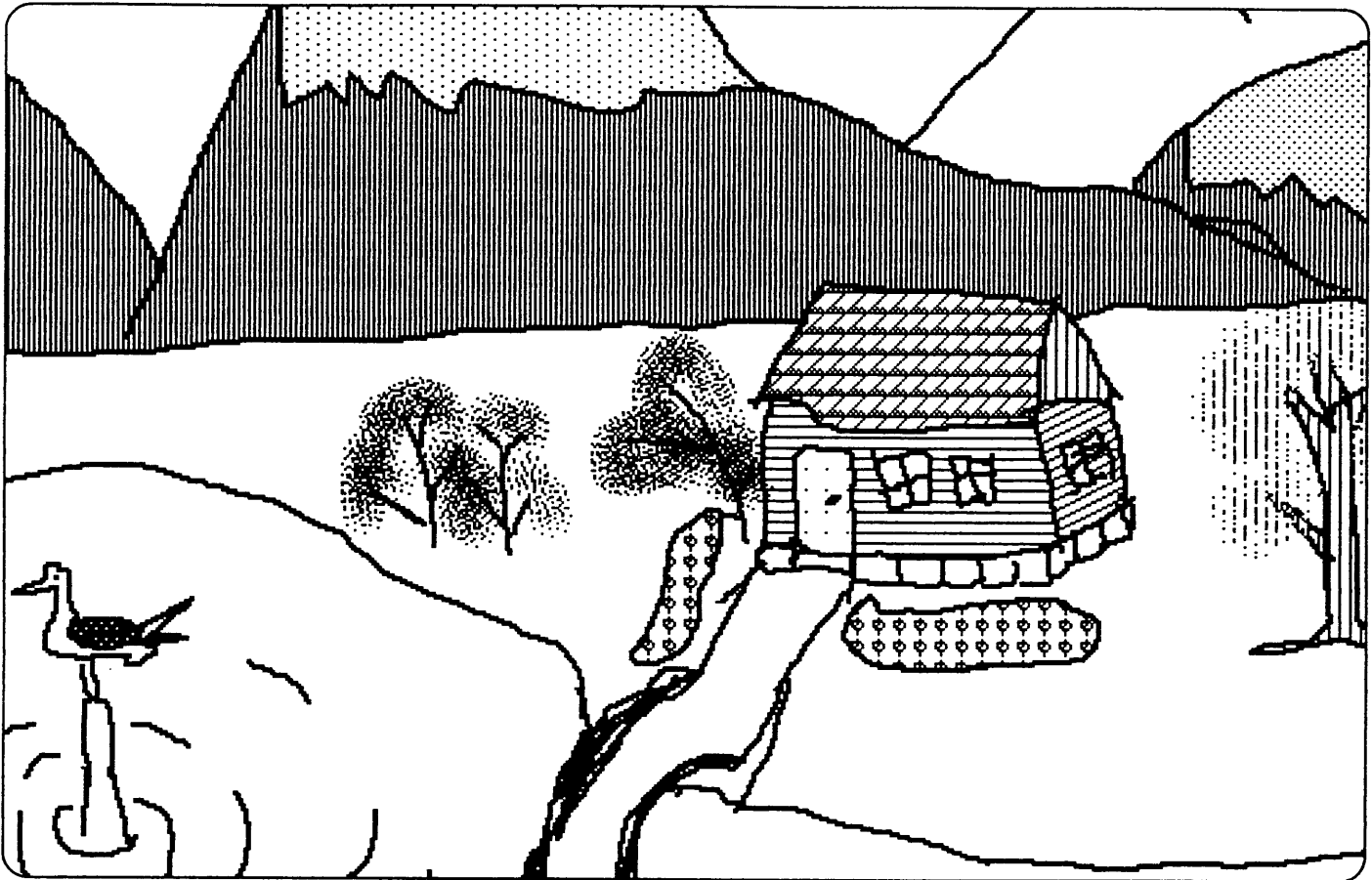

SKOLEDAGEN: Nu hvor den nye teknik kan begynde at holde sit indtog i skolen, opdager vi pludselig nogle af de gamle 'dyder' fra landsbyskolernes tid med hensyn til at indrette skoledagen på en lidt anden måde.

Stråtækt skoledag?

Man holdt frikvarter når der var behov for det, og ikke når det automatiske ur sagde at nu var timen slut. De store hjalp de små med at lære i skolen, nøjagtig som de var vant til hjemmefra. Og læreren var med overalt.

Førstelærerens klokke

En af de 'sideeffekter' vi har set ved at integrere edb i undervisningen, er at det mange gange er direkte upraktisk med den traditionelle opdeling af skoledagen i så og så lange lektioner med frikvarter ind i mellem. Hvis man lige er ved at løse et problem ved datamaten er det ikke sådan pludselig at skulle løbe fra det

hele. Der må en vis landingstid til!

Formiddag/eftermiddag

Med en mere udbredt brug af etb vil det fx være en fordel med en værkstedsdel i dansktimerne. Man kunne således forstille sig at en klasse om formiddagen har en time dansk i traditionel forstand (med stofgennemgang, diskussion, osv). For så om eftermiddagen at have 'elevøvelser' i dansk, hvor klassen, med læreren som konsulent, arbejder med skriftlige opgaver i tankeværkstedet. Skriftlige arbejder der måske kun foreligger som idéskitse fra elevens hånd, eller

som han har med hjemmefra i form af et længere forlæg – på diskette – og som netop nu trænger til en lærerkommentar.

Altså noget med at flytte både elevs og lærers forberedelsestid ud af hjemmet og hen på skolen.

Nye samarbejdsformer

Med edb i undervisningen er der mulighed for en meget høj grad af elevdifferentiering. Og har man valgt værktøjsprogrammer har man i vidt omfang netop mulighed for at få det sociale aspekt med i undervisningen, således at man bevidst og aktivt kan arbejde mod tidens skærmisolation og anden narcissisme.

De gange eleverne skal igang med en opgave der kan løses vha. edb ud fra et fælles oplæg, kan man godt begynde ud fra en

mere traditionel klasseundervisning.

Men i forbindelse med opgaver hvor man er nødt til at trænge tankemæssigt dybere ind i problemet inden man kan komme igang, og hvor det ikke er så lige til bare at 'skrive løs', er der i højere grad brug for noget der kunne minde om den gamle landsbyskoles princip med at elever hjælper hinanden. Hvis eleverne fx er sat til at eksperimentere sig frem til en 5-afrundingsformel i regnearket, kan det ikke nytte at én, læreren, skal komme med alle forklaringer. Der må et hold 'hjælpelærere' til!

En til en-instruktion

Jeg har fx tit brugt tavlen når noget af det der skulle foregå på skærmen skulle forklares. Det har ikke altid været lige heldigt. Den vanskelige omstillingsproces fra tavle til hæfte, er ikke mindre vanskelig fra tavle til skærm.

Derfor har vi fundet på noget andet:

- 1) Instruktøren viser et par elever hvordan.
- 2) De forklarer instruktøren hvordan det var (forståelsen checket).
- 3) Underinstruktørerne går så ud og viser de andre.
- 4) Ved næste problem vælges et par andre elever til underinstruktører, således at alle elever oplever at være i rollen som den instruerede og den instruerende!

Det er ganske vist ikke lykkedes lige godt hver gang.

Det har ikke så meget været evnerne det har knebet med, snarere indstillingen. Instruktørreleven har ikke turdet tro på sig selv, eller den instruerede har ikke villet acceptere andre autoriteter end læreren himself! – Men i klasser/elevegrupper hvor man kan og vil samarbejde, har vi høstet mange fordele af metoden. Og den mest umiddelbare:

ventetiden i spørgsmålskøen er væsentlig aftaget!

Følording

Man burde prøve at pudse en større klasse på en mindre, i en udvidet føl-ordning. 6.kl viser 5.kl klasse: "Nu skal I bare se hvordan man arbejder med etb. Så kan I selv prøve bagefter."

Hvordan er det det foregår ude i samfundet, i børnenes normal-liv udenfor skolevinduet? En større dreng viser de mindre hvordan man tæmmer fodbolden, bygger sejlskibet, tuner motoren. Det meste af det de unge mennesker virkelig får lært, sker uden at de opfatter det som indlæring. Det kommer helt af sig selv ved efterligningsprocesser. Er det helt umuligt at skabe betingelser for samme positive ubevidste indlæring i skolen, det sted hvor ungerne skulle lære mest – ?

Kan indførelsen af etb i skolen gøre noget hertil?

△

bog-anmeldelse

Frank Smith 'interviewet' af back

I din bog "Hvad sker der når vi skriver?" giver du et temmelig detaljeret billede af hvad der enhver forfatters arbejdssituation. Du kommer også ind på overvejelser omkring undervisning. Hvordan ser din undervisning i skriftlig fremstilling så ud?

Konklusionen af min bog må være at selv om børn er i stand til at lære at skrive, er der meget lidt de kan undervises i, i det mindste hvad angår eksplicite regler og øvelser der er beregnet på at forvandle ikke-skrivende til skrivende.

For at opnå det optimale af anvendelsen af etb er det nødvendigt med en klargøring af hvad der sker i skriveprocessen. Frank Smith har nogle ret markante synspunkter på det at lære at udtrykke sig skriftligt. Vi har 'talt' med ham.

Hvad sker der når vi skriver?

I stedet vil jeg hævde at man lærer ved at skrive, ved at læse og ved at opfatte sig selv som en der kan skrive. Ved at skrive udvikles interessen, og med støtte fra en mere erfarne medarbejder tilvejebringes der muligheder for at opdage passende konventioner.

Men det betyder ikke at der ikke er brug for læreren. Læreren må spille en central rolle hvis børn skal lære at skrive, ved at sørge for at de får oplysende og stimulerende

demonstrationer, og ved at hjælpe og opmuntre dem til at læse og skrive. Læreren er betydningsfuld, både som model og vejleder når børn udforsker og opdager verdener i det at skrive – eller beslutter at det at skrive er noget de aldrig vil beskæftige sig med frivilligt, i eller uden for skolen.

Man skal snarere støtte end undervise i det at skrive, og det lærerne har brug for, er ikke gode råd om 'metoder' i undervisning, men en forstå-

else af den opgave barnet står overfor når det skal lære at skrive.

Lærerenes roller

Hvad er dine krav så til lærerne?

Hovedkravene må være: Læreren skal sørge for at skabe betingelser og omstændigheder så barnet får lyst til at skrive, og lære at skrive. Den mest direkte og hensigtsmæssige måde hvorpå en læ-

bog-anmeldelse,

fortsat fra p. 11 ↗

rer kan vise et barn hvordan man skal skrive, er at skrive med barnet. Ikke ved at anmode det om at skrive noget som læreren bestemmer, men ved at hjælpe til med at finde ud af hvad barnet har lyst til at skrive om.

Børn der bliver sat til at skrive noget de ikke er interesseret i, vil heller ikke være interesseret i at blive vejledt og rettet bagefter. De vil ikke lære noget.

Så læreren har et meget vigtigt og ansvarsfuldt hverv som igangsætter, model, vejleder, hjælper, publikum og redaktør for børnene... Noget af ansvaret kan overdrages til andre voksne – forældre, frivillige brevskrivere, pennevenner – og til andre børn. De er mindre tilbøjelige til at være belærende, kritiske, utålmodige eller på anden måde adspredte, og mere tilbøjelige til at være samarbejdsvillige.

Man bør heller ikke overse mulighederne for fællesaktiviteter omkring skrivearbejdet, hvor børn kan arbejde sammen om at skrive et brev, et digt eller en historie, lave et skuespil eller en avis, og

“Man lærer at skrive ved at opfatte sig selv som en der kan skrive”

hvor de ikke blot er fælles om at opleve vanskeligheder, men også oplever voksende interesse og engagement sammen. Lærere er måske mest effektive når de holder sig i baggrunden.

Som altid er lærerens bedste rettesnor eleverne selv – deres interesse, kreativitet og den mængde skrivearbejde de har lyst til at udføre.

Det at skrive kræver næring og opmuntring, og ikke snærende bånd.

Grammatikken kommer dels gennem 'rettelser' ('redigering' ville være et bedre ord), når der er et ønske om at sige noget klart, og dels gennem sensitivitet over for skriftsproget under læsning af stof som barnet finder interessant og forståeligt.

Evnen til at udtrykke sig flydende skriftligt kommer efterhånden som hastigheden og selvtilliden vokser og de psykologiske blokeringer undgås. Det bedste springbræt til skriftlig aktivitet er

“Det bedste springbræt til at skrive er det skrevne som allerede er udført”

det skrevne som allerede er udført.

Ordenen kommer sidst, som en del af den endelige afpudsning hvis der er behov for det. Hensynet til ordenen bør ikke forsinke opbygningen.

Men det er jo heller ikke noget problem med eth!

... børn skal ikke bekymre sig for meget over den rækkefølge sætningerne i første omgang frembringes i, fordi der altid kan flyttes om på dem senere... Hvis de ønsker det, kan de endog indføre nye sætninger med støtte fra en voksen, i den bearbejdede tekst.

Lærere kan ikke forvente at skrivearbejdet forløber kontrolleret og velordnet, hverken på papiret eller i klasseværelset. De kan heller ikke forvente at det foregår i stilhed. Børn må ofte – lige som andre skrivende – lave støj når de staver højt, når de vil høre hvad de lige har skrevet eller skal til at skrive, når de udtrykker begejstring over det skrevne eller skuffelse over ikke at kunne skrive. De får måske behov for at lave uro for at få selskab, for at bryde stilheden, lige som

de måske trænger til at gå rundt i lokalet. Det at skrive er ikke nødvendigvis en stillesiddende beskæftigelse. Men børn har også et behov for at kunne være sig selv i fred og ro (selv om de desværre sjældent allesammen har det samme behov på samme tidspunkt). De må have tid til forarbejde og overvejelser; inkubationsperioden for en tekst kan vare flere dage hvor der læses, tales eller dagdrømmes. Næppe mange forfattere ville hævde at alle overvejelserne omkring det de vil skrive først finder sted mens de faktisk sidder og skriver.

Den positive vending

Det lyder ikke som om du er helt tilfreds med hvad der foregår i skolen? Hvad vil du foreslå?

Den skriftlige udfoldelse bør bruges til at fortælle historier og til at skabe kulturgenstande – bøger der skal udgives, digte der skal læses op, sange der skal synges, skuespil der skal opføres, breve der skal afleveres, aviser der skal deles med andre, verden der skal opbygges og udforskes. Børn bør lære at skrive på samme måde som de lærer at tale, uden at være klar over at de gør det, mens de gør andre ting.

Så ofte som muligt må der være en til stede som er interesseret i at læse hvad børnene skriver – læreren, andre voksne, børn.

Når så meget af det man forventer og giver børn lov til at sige bliver betragtet som en stiltiende test, er det netop af stor betydning at deres forsøg på at skrive finder et interesseret og forstående publikum.

To af skriftsprogets almindeligste anvendelser – at fortælle historier og udforske ideer – vil blive forvansket hvis de skal tvinges ind under den snævre forklaring at 'videregive information'.

Som alle andre, nyder børn at udveksle deres kreative frembringelser for andre, men som oplevelse, ikke som in-

formation. Tekster er mere end kendsgerninger, de er begivenheder der skal leves – ikke afkodes.

Et barn som tror at hovedformålet med at skrive er at få en karakter eller en vurderende kommentar af en lærer, vil sandsynligvis ikke blive særlig dygtig til eller interesseret i at skrive.

Jeg nærer mistillid til den voksende afhængighed af undervisningsprogrammer til den formelle og systematiske undervisning, der programmerer både lærer og elever. Problemet er at programmerne så ofte fungerer efter deres begrænsede mål. De underviser børn i de trivielle sider af det at kunne skrive og læse, og de lærer børnene at det at kunne læse og skrive er ligegyldigt og kedeligt. Det der bekymrer mig er at så mange elever, og det gælder både dem der er gode til at skrive og læse, og dem der er dårlige til det, forlader skolen uden at have i sinde overhovedet at fortsætte med at skri-

“Det er forvanskning af skriftsproget hvis det altid tvinges til forsnævringen: 'at videregive information'”

ve og læse uden for skolen.

Uvedkommende faktorer i skolen behøver ikke hæmme børn i at lære at skrive. De kan blive draget ind i aktiviteter som er interessante og tilfredsstillende, og det er på sådanne tidspunkter, når sproget bliver brugt med et formål for øje, at børnene får deres bedste chancer for at opleve hvad det at skrive kan gøre, og lære at gøre det selv. ^Δ

